

*DODATKY KE ZPĚVŮM PÁTEČNÍM
A JINÉ VERŠE O VLASTI*

STAROMĚSTSKÁ VĚŽ

Půlnoc s věže. Věž v plamenech.
Zář ku nebi tichá šlehá
a nahoru dolů rej plamenů
jak klikatým bleskem běhá.

5 Půlnoc s věže. Věž mžikem je
jak krvavá obra ruka,
a nad ní se plameny splítají
v kříž, jakoby boží muka.

10 Někdy v okně jak blyskla by
tvář stará a barvy bledé,
a vzduchem to chvilkami zasyčí,
jak po brusu meč když jede.

15 Požár šlehá tak noc co noc,
kraj světa plá, přes tři věky,
a z dále sem tázavý hukot zní
jak ze živé lidstva řeky.

20 Požár šlehá tak noc co noc
a pod věží blaze, němě
jak v hedvábné kolébce Praha spí —
ta Praha, to srdce země.

MOTTO MÝCH PÍSNÍ

Jen kratičké zpívám si písničky,
jsemť vojákem, u přední stráže:
my slouchavě hlavu svou kloníme
a nepřítel jazyk nám váže.

6 Však někdy cos na prsa zatuká,
a cítím: vnitř náhle to chodí,
a je mně, jak slyšel bych zlý tam pláč,
jak právě se z člověka rodí.

10 A tesknota těžké jak přívaly
se zvedá a hučivě šíří,
a pojednou na vlnách mysl má
jak tonoucí lísteček víří.

15 Pak vyrazím písničku ku nebi,
s ní letí, co srdce mé tíží —
a oněmím zase a naslouchám,
zda zbůjník se tábora blíží.

KU VZKŘÍŠENÍ!

Když se hory zelenají, modrým květem prokvetají,
anděl páně po nich chodí.
Krok svůj staví, v kraje zírá,
palmou mává, hromem volá,
5 jarním hromem, prvním hromem:
„Ku vzkříšení! Ku vzkříšení!

Kdo jste spali, procitněte, kdo jste zmdleli, oživněte!
Zámky země odevřeny,
klenby hrobů odvaleny,
10 s hrdla lidu pouto sňato —
hromným slovem božím volám:
Ku vzkříšení — ku vzkříšení!“

Hrom se dolů s hory valí — údol duní, zem se chvěje —
slyšíš, lide, slyšíš, lide?
15 Chýž se jako v proudu houpá,
hrad se ve základech třese,
na věžích to samo zvoní:
ku vzkříšení, ku vzkříšení!

Kdo se choulí, bůh když volá, — pro věk ztracen,
vržen k trouchni —
20 slyšíš, lide, slyšíš, lide?!
Cítíš, krev že v žilách tepe,
ve svalech že ocel květe,
v prsou že to hučí, bouří:
ku vzkříšení, ku vzkříšení!

25 Kdo se třese, hrom když bije, — pro věk ztracen,
vržen k trouchni:
z ledů budí bůh jen krásu,
z hrobů hrdiny jen volá —
není jara bez hřímání,
není cesty mimo krev
30 ku vzkříšení, ku vzkříšení!

Kýs přišel cizinec v náš český kraj
a rozhlédnuv se stanul udiven.

„Co to tu veselý je za mumraj —
toť věru došel jsem ve šťastný den:
5 zde každé oko plno bujně chutě
a po všem kraji jako na redutě!

Stožárů pyšných kolem celý les
a sláva — sláva! hřmí to odevšud,
kam pohlédneš, vstříc víří hlasný ples,
10 zní klarinet a chlípny chechtot dud,
a housle sviští, kolovraty vrní,
že šumem klokotným až hlava brní.

Hej, příteli, jaký to máte hod?
Vždyť samý fábor jste a samý květ!
15 Snad olympickou hru váš slaví rod,
že orlem vznes se nade chrámem věd?
Či srazili jste nepřitele k zemi,
že radost bouřnými vše pečejemi?“ —

„„Ach ne — toť pohřeb, co zde vidí pán!
20 Zvyk staročeský takto vede nás,
že sotva mrtvý do truhly je dán
a sotva dozní nad ním ‚Animas‘,
my hupky ze hřbitova do hospody
na taneček a rosolečné hody.““ —

„A na čí tryznu jsem to přišel sem?“ —
25 „„Ach — český národ vznes se v říši duh!
Však trpěl dlouho — buď mu lehka zem —““
„Jak? Český národ? A co vy — probůh!“ —
„„My synové — juchjuch! — vždyť zříš, že dbáme
30 a — jak jen můžem — národ pohřbíváme!““

Vlak chvíli už byl zase v plném spěchu,
 a drkot kol a šramot vozních svorů,
 chrast kolejí i jiné zvuky tupé
 se slívaly zas do táhlého vzdechu —
 5 my v novém byli spolu rozhovoru,
 vtom klika cvakla, u našeho kupé
 se dvířka odevřela, v beranici
 muž stál tu silný, tváře větrem smáhlé —
 „Nuž — právě tedy jedem přes hranici!“
 10 a zavřel zas a — bylo ticho náhlé.

Muž, hlava rodiny zde cestující,
 chvějící rukou k cloně okna sáhnul
 a rychle — rychle do koutku ji stáhnul,
 by dychtivému nevadila oku;
 15 choť jeho jako laň se svižně zvedla
 a spustivši se ku mužovu boku
 na jeho rámě přitiskla se lící;
 a dcerka jejich — desíti tak roků —
 ku protějšímu oknu hbitě sedla,
 20 v klín dala ručky, zbožně ven vyhlédla.
 Též já byl tich, můj jazyk pod olovem,
 vždyť hřích by byl, teď vyrušit je slovem!

Tou náhodou, jež cestovníky svádí
 a cizí lid si mžikem skamarádí,
 25 jsme sešli se a sesedli si spolu,
 a za řeči jsem brzy důvěrníkem
 se stal všech radostí jich i všech bolů.
 Před osmi roky touž se cestou brali,
 když utíkali z vlasti před zánikem —
 30 zleť drápy osudu zde do nich praly;
 dál dále krok jich pevnou půdu hledal,

jak pták by sedal a se zase zvedal,
až zakotvili kdesi pod Kavkazem:
tam spokojenost sedla zas k jich stolu.

85 Teď, přivolání staré matky vzkazem,
se na návštěvu domů ubírali.

Jakž byli nepokojní, rozechvělí,
jakž se jim ruce třásly, oči skvěly,
jak zvláštní tón teď šlehal rozhovorem,
40 když blížili jsme se již ku hranici!

A proto byl jsem slední na stanici
sám tajně promluvil si s konduktorem,
by v pravý čas nám sdělil, vlak že veze
nás tedy již přes české vlasti meze.

45 Vlast, domov — slova kouzelného zvuku!

Tak ticho je, ba jako ve kostele,
když bez kněze a varhan osamělé
se duše choulí a při srdce tluku
bol s blahem jako ve číši se mísí.

50 Jen kradmo někdy oči svoje zvednu
a krátkým mžikem po ostatních vzhlednu:
ret jejich jako v modlitbě se vlní,
zrak jejich jako ku pláči se plní,
ba na řasách již větu rosa visí!

55 Vlast, domov — velká, vskutku božská slova —

jak rázem při nich každá žilka hraje,
jak člověk udivně se při nich chová!
Přec tentýž ráz zde horského je kraje,
dřív jaký byl už na moravské straně —

60 kraj přepůsobný, pravda, tvary různé:
semknuté skály, průzory zas luzné,
kde malá ves se pne po skalní hraně,
jak by tu stály věru jesle svaté,
sníh po údolu bílým stříbrem svítí,

65 led po smrčinách rudým zlatem třpytí
a nad tím nebe modře rozepjaté —
je krásné to, však bylo dřív již krásné,

a přec těm lidem celá duše žasne!
A já? Ač sdílný bývá pocit taký,
70 já klidný jsem, jsem jenom divák němý —
Vy plačte si, já zatím sedím v suchu!
Já — já — co to? co náhle kypí v duchu? —
Pojednou srdce k hrdlu poskočilo,
i zamíhalo se před mými zraky,
75 jak by tam venku světlo bleskné dštilo,
děšť briliantový tam padal k zemi — —

Děvčátko vstalo. Čile k matce milé
se přitulilo, ručky otočilo,
a něco šepce. „Nech mě na pokoji!“
80 „„Co chce?““ — „Chce...“ — však mi nedošlo
už k sluchu.
„„Nu dej jí tedy, je teď k tomu chvíle —
proč vychovala jsi tak dcerku svoji!““
A matka, ráda novému as ruchu,
po brašně sáhajíc s úsměvem vstala
85 a něco vyňala a dcerce dala.
Malička skříňka, ve obálce bílé,
a dcerka vtiskla na ni polibení.
Já přihlížím. „„„To pamlsek as není!?“““ —
„No, pověz pánu, co máš pod rukama!“
90 Však děvče upřeně jen k zemi hledí,
ať matka nutí, dítě slova nedí.
„Já tedy budu vypravovat sama!
Když stěhovali jsme se do ciziny,
šly s sebou steré, věru divné věci,
95 a mezi nimi — šel i ptáček v kleci.
Byl chocholouš. Ach, pane, jak ten zpíval!
,Kde domov můj' i jiné písně uměl.
A v dáli tam, kde kraj tak cize jiný,
za skrovné zrno, malou za obsluhu
100 nám útěchou, ba často blahem býval —
když zpěv tak vířivě mu z hrdla šuměl,
nám zdálo se: jsme na domácím luhu.

Až jednou — podzimní to bylo ráno —
v své kleci ležel, a měl dozpíváno.

105 My kropili jej, hladili a hřáli,
ba prosili — víc oudy neokřály.
Nuž rakvičku jsme tedy urobili,
a když v ní ležel nehybně a němě,
110 tu jeho kostičkám jsme přislíbili,
že zavezem je zpět do české země.“